



باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی		رشته : علوم انسانی	ساعت شروع :	مدت امتحان :
نام و نام خانوادگی :		سال دوازدهم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان :	تعداد صفحه: ۳
طراح سوال :				
ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)			
۱	هدف انجمن ادبی «خاقان» که به ریاست فتحعلی شاه در تهران تشکیل شد، چه بود؟			
۲	عرصه ی هنری «عارف قزوینی» در زمینه ی شعر چیست؟			
۳	اولین کسی که در ایران به نوشتن نمایشنامه ی فارسی پرداخت، چه کسی بود؟ (الف) محمد باقر میرزا خسروی (ب) میرزا حسن خان بدیع (ج) میرزا آقا تبریزی (د) ناظم الاسلام کرمانی			
۴	سه مورد از شاخص ترین درون مایه های شعر فارسی در دوران بیداری را بیان کنید؟			
۵	از شاخصه های ارزنده ای که در نثر عصر بیداری چشم نواز است، ----- است.			
۶	موضوع کلی منظومه ی «حیدر بابایه سلام»، اثر سید محمد حسین بهجت تبریزی (شهریار) را بنویسید؟			
۷	دو مورد از مهم ترین درون مایه ی سروده ها و نوشته های ادبی دوره ی انقلاب اسلامی را بیان کنید؟			
۸	دو مورد از ویژگی های سطح «فکری» شعر ادبیات معاصر تا انقلاب اسلامی را بنویسید؟			
۹	کدام یک از عبارات های زیر، درست و کدام یک نادرست است؟ (الف) اندیشه ی حاکم بر داستان های دهه ی اول پس از پیروزی انقلاب اسلامی، ابتدا اجتماعی بودن و در مرحله ی بعد، سیاسی بودن است. (ب) زبان و واژگان شعری در قصاید دوره ی انقلاب اسلامی به سبک خراسانی نزدیک است.			
۱۰	با خوانش درست بیت های زیر و درک پایه های آوایی هر بیت، مشخص کنید که وزن کدام بیت همسان و کدام بیت ناهمسان است؟ (الف) جانا نظری که ناتوانم / بخشا که به لب رسید جانم (ب) محمد کافرینش هست خاکش / هزاران آفرین بر جان پاکش			
۱۱	با توجه به بیت: «گشته ام در جهان و آخر کار / دلبری برگزیده ام که می پرس» (الف) پایه های آوایی بیت را تعیین کنید؟ (ب) نشانه های هجایی بیت را مشخص کنید؟ (ج) وزن بیت را بنویسید؟			
۱۲	پس از تقطیع هجایی بیت زیر، اختیارات شاعری «زبانی» به کار رفته را بیابید و آن ها را بنویسید؟ «خلدگر به پا خاری آسان برآید / چه سازم به خاری که در دل نشیند؟»			
۱۳	پس از تقطیع هجایی بیت زیر، اختیارات شاعری «وزنی» به کار رفته را بیابید و آن ها را بنویسید؟ «همه در خورد رأی و قیمت خویش / از تو خواهند و من تو را خواهم»			
۱۴	پس از مشخص کردن نشانه های هجایی و پایه های آوایی بیت زیر، به سؤالات زیر پاسخ مناسب دهید؟ «به سوزی ده کلام را روایی / کز آن گرمی کند آتش گدایی» (الف) وزن بیت را بنویسید؟ (ب) نام وزن (بحر) بیت را بنویسید؟			
۱۵	نمونه ی : «درخت دوستی (U - - - U -)»، به صورتی که بین دو هلال تقطیع شده، با کدام اختیار شاعری مطابقت دارد؟ (الف) زبانی (ب) وزنی			

سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی		رشته: علوم انسانی	ساعت شروع:	مدت امتحان:
نام و نام خانوادگی:		سال دوازدهم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان:	تعداد صفحه: ۳
طراح سوال:				
ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)	نمره		
۱۶	شعر زیر، در چه قالبی سروده شده است؟ یکی از ویژگی های این نوع شعر را بیان کنید؟ «پروانه و شمع و گل شبی آشفتنند / در طرف چمن» «وز جور و جفای دهر با هم گفتند / بسیار سخن» «شد صبح، نه پروانه به جا بود و نه شمع / ناگاه صبا» «بر گل بوزید و هر دو با هم رفتند / من ماندم و من»	۰/۵		
۱۷	در بیت: «چون در این میدان نداری دست و پای همچو گوی / اختیار سر به زلف همچو چوگانش گذار»، واژه های مشخص شده، چه آرایه ی ادبی را پدید می آورند؟	۰/۲۵		
۱۸	دانسته ی تاریخی مرتبط با بیت زیر را بنویسید؟ چنین کاربردی چه آرایه ی ادبی را پدید می آورد؟ «ناقه سنگین می رود در هر قدم گویی ز شوق / روح مجنون چنگ در دامن محمل می زند»	۰/۵		
۱۹	در نمونه ی زیر، آرایه ی ادبی «تضمین» را بیابید و مورد تضمین شده را تعیین کنید؟ چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت / شیوه ی «جَنَاتُ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ» داشت	۰/۵		
۲۰	در بیت: «با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جَم نداشت»، الف) نوع لف و نشر به کار رفته را بنویسید؟ ب) نشر دوم را بیابید و بنویسید؟	۰/۲۵ ۰/۲۵		
۲۱	در بیت زیر، آرایه ی ادبی «تضاد» را بیابید و بنویسید؟ «هر چه جز بار غمت بر دل مسکین من است / برود از دل من، وز دل من آن نرود»	۰/۲۵		
۲۲	در بیت زیر، آرایه ی ادبی «متناقض نما» را بیابید و توضیح دهید؟ «گوش ترخمی کو کز ما نظر نپوشد / دست غریق یعنی فریاد بی صداییم»	۰/۵		
۲۳	آرایه ی ادبی «اغراق» به کار رفته در بیت زیر را بیابید و توضیح دهید؟ «گر برگ گل سرخ کنی پیرهنش را / از نازکی آزار رساند بدنش را»	۰/۵		
۲۴	در بیت: «عرضه کردم دو جهان بر دل کار افتاده / به جز از عشق تو باقی همه فانی دانست»، الف) در کدام واژه آرایه ی ادبی «ایهام» به کار رفته است؟ ب) معانی مختلف آن را بنویسید؟	۰/۲۵ ۰/۵		
۲۵	با توجه به بیت: «گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد / اکسیر عشق بر مسم افتاد و زر شدم»، الف) در کدام واژه آرایه ی ادبی «ایهام تناسب» به کار رفته است؟ ب) واژه ی مورد نظر با کدام کلمات تناسب (مراعات نظیر) برقرار کرده است؟	۰/۲۵ ۰/۵		
۲۶	با توجه به بیت: «خمیده پشت از آن گشتند پیران جهان دیده / که اندر خاک می جویند ایام جوانی را»، الف) شاعر چه دلیلی برای خمیده پشت گشتن پیران جهان دیده می آورد؟ ب) این هنر شاعرانه سبب پیدایش کدام آرایه ی ادبی شده است؟	۰/۲۵ ۰/۲۵		
۲۷	در بیت: «از این شعر تر شیرین ز شاهنشاه عجب دارم / که سر تا پای حافظ را چرا در زر نمی گیرد؟»، الف) آرایه ی ادبی «حس آمیزی» را بیابید؟ ب) دلیل به وجود آمدن این آرایه ی ادبی را بنویسید؟	۰/۲۵ ۰/۲۵		
۲۸	در کدام یک از بیت های زیر، آرایه ی ادبی «اسلوب معادله» به کار رفته است؟ توضیح دهید؟ الف) تنور لاله چنان بر فروخت باد بهار، / که غنچه غرق عرق گشت و گل به جوش آمد ب) آزاده جفای فلک بیش می رسد / اول بلا به عاقبت اندیش می رسد	۰/۲۵ ۰/۲۵		
۲۹	با توجه به رباعی زیر، دو مورد از ویژگی های «فکری» آن را بیان کنید؟ «آغوش سحر تشنه ی دیدار شماس / مهتاب خجل ز نور رخسار شماس» «خورشید که در اوج فلک خانه ی اوست / همسایه ی دیوار به دیوار شماس» (علیرضا قزوه)	۱		

مدت امتحان :	ساعت شروع : ۸ صبح	رشته : علوم انسانی	سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی
تعداد صفحه: ۳	تاریخ امتحان : / / ۱۳۹۸	سال دوازدهم آموزش متوسطه	نام و نام خانوادگی :
طراح سوال : ابراهیم باقرپور		جشنواره طراحی سوال امتحان نهایی خراسان رضوی - بهمن ۹۷	
ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)		نمره
۳۰	متن زیر، از کتاب «چرند و پرند» دهخدا را از نظر ویژگی های «زبانی» دوره ی بیداری بررسی نمایید؟ (دو مورد) «باری، چه در دسر بدهم؟ آن قدر گفتم و گفتم و گفتم تا ما رابه این کار واداشت. حالا که می بیند آن روی کار بالاست، دست و پایش را گم کرده، تمام آن حرف ها یادش رفت. تا یک فرانس قرمزپوش می بیند، دلش می تپد تا به یک ژاندارم چشمش می افتد، رنگش می پرد. هی می گوید: امان از همنشین بد.»		۱
۳۱	شعر زیر را از نظر آرایه های بدیع معنوی بررسی کنید؟ (دو مورد) «غلغلی انداختی در شهر تهران ای قلم / خوش حمایت می کنی از شرع قرآن ای قلم» «گشت از برق تو ظاهر نور ایمان ای قلم / مشکلات خلق گردد از تو آسان ای قلم» «نیستی آزاد در ایران ویران ای قلم» (سید اشرف الدین گیلانی)		۱
۳۲	متن زیر را از نظر قلمرو «ادبی» تحلیل کنید؟ (دو مورد) «این تنگ عیشی برای او (مولوی) نوعی ریاضت نفسانی بود؛ ناشی از خست و خشک دستی نبود. از زندگی فقط به قدر ضرورت تمتع می برد. بیش از قدر ضرورت را موجب دور افتادن از خط سیر روحانی خویش می یافت.» (عبدالحسین زرین کوب)		۱

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی		رشته : علوم انسانی		ساعت شروع :		مدت امتحان :	
نام و نام خانوادگی :		سال دوازدهم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان :		تعداد صفحه: ۳	
طراح سوال :							
ردیف	پاسخنامه						
۱	هدف این انجمن رهایی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره ی صفوی (۰/۲۵) و دوره های بعد از آن بود. (صفحه ی ۱۲، درس ۱) (۰/۲۵)						
۲	تصنیف ها و ترانه های میهنی. (۰/۲۵) (صفحه ی ۱۶، درس ۱)						
۳	ج) میرزا آقا تبریزی (۰/۲۵) (صفحه ی ۱۸، درس ۱)						
۴	آزادی-وطن-قانون-تعلیم و تربیت جدید-توجه به مردم-دانش ها و فنون نوین (ذکر سه مورد، هر مورد ۰/۲۵)						
۵	طنز سیاسی- اجتماعی. (۰/۲۵) (صفحه ی ۴۶، درس ۴)						
۶	شاعر در این منظومه با شیفتگی تمام از اصالت فرهنگی (۰/۲۵) و زیبایی های روستای زادگاهش یاد می کند. (۰/۲۵) (صفحه ی ۷۱، درس ۷)						
۷	محکوم کردن استبداد و بی عدالتی- ستایش آزادی و آزادی خواهان- ترسیم افق های روشن و امیدبخش پیروزی برخلاف ادبیات نا امید و مأیوس قبل از انقلاب- تکریم شهید و فرهنگ شهادت با تکیه بر اسطوره های ملی و تاریخی- طرح اسوه های تاریخی به ویژه تاریخ اسلام مانند پیامبر اکرم (ص)، امام علی (ع)، امام حسین (ع) و چهره های مبارز همچون حضرت امام خمینی (ره). (ذکر دو مورد، هر مورد ۰/۲۵) (صفحه های ۷۵-۷۶، درس ۷)						
۸	معشوق در ادبیات معاصر مانند دوره های آغازین شعر فارسی زمینی است- مخاطب شعر، عامه ی مردم هستند- تفکر شاعر بیشتر زمینی و پیرامون امور دنیوی است- موضوع شعر محدود نیست و بسیار تنوع دارد و شاعر برای انتخاب موضوع آزاد است- مفاهیم خصوصی، سیاسی و اجتماعی بسیار مورد توجه شاعران قرار گرفته اند- لحن شاعر صمیمانه و متواضعانه است- مدح، ذم و هجو در شعر این دوره بسیار کم است. (ذکر دو مورد، هر مورد ۰/۲۵) (صفحه ی ۹۷، درس ۱۰)						
۹	کدام یک از الف نادرست (۰/۲۵) (صفحه ی ۱۰۱، درس ۱۰) (ب) درست (۰/۲۵) (صفحه ی ۹۹، درس ۱۰)						
۱۰	الف) تا همسان (۰/۲۵) (صفحه ی ۲۷، درس ۲) (ب) همسان (۰/۲۵) (صفحه ی ۲۶، درس ۲)						
۱۱	پایه های آوایی				گش ت ام در		
۰/۲۵	پایه های آوایی				ج ها ن ا		
۰/۲۵	نشانه های هجایی				دل ب ری بر		
۰/۲۵	وزن				گزی د ام		
۰/۲۵	پایه های آوایی دو مصراع (هر مورد ۰/۲۵)- نشانه های هجایی (هر مورد ۰/۲۵)- وزن (هر مورد ۰/۲۵) (صفحه ی ۲۶)				- U -		
۰/۲۵	پایه های آوایی				مفاعلن		
۰/۲۵	نشانه های هجایی				فاعلاتن		
۰/۲۵	وزن				فعولن		
۱۲	پایه های آوایی				ری آ سکن		
۰/۵	پایه های آوایی				ب پا خا		
۰/۵	نشانه های هجایی				چ سا زم		
۰/۵	وزن				ب خا ری		
۰/۵	پایه های آوایی				ن شی ند		
۰/۵	نشانه های هجایی				- U -		
۰/۵	وزن				- U -		
۰/۵	پایه های آوایی				فعولن		
۰/۵	نشانه های هجایی				فعولن		
۰/۵	وزن				فعولن		
۰/۵	مصراع اول هجای هفتم تغییر کمیت مصوت ها کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند (۰/۲۵)- مصراع اول هجای یازدهم امکان حذف همزه (۰/۲۵) (صفحه ی ۵۵، درس ۵)						

سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی		رشته: علوم انسانی		ساعت شروع:		مدت امتحان:	
نام و نام خانوادگی:		سال دوازدهم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان:		تعداد صفحه: ۳	
طراح سوال:							
ردیف	پاسخنامه						
۱۳	پایه های آوایی	ه م در خُر	د ر ع ی قی	م ت خیش			۰/۵
		ا ز ت خا هِن	د مَن ت را	خا هَم			
	نشانه های هجایی	-- UU	- U - U	U U - /			
	وزن	فعلاتن	مفاعِلن	فعلِن			
<p>آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن اول، مصراع دوم - شاعر در رکن پایانی، مصراع دوم، از یک هجای بلند به جای دو هجای کوتاه استفاده کرده است. (ابدال) - کشیده بودن هجای پایانی در مصراع اول که بلند به حساب می آید. (ذکر دو مورد، هر مورد ۰/۲۵) (صفحه ی ۹۳، کارگاه تحلیل فصل ۳)</p>							
۱۴	پایه های آوایی	ب سو زی ده	ک لا مَم را	ر وا یی			۰/۲۵
		ک زان گر می	ک نَد آ تش	گ دا یی			۰/۲۵
	نشانه های هجایی	ل - - -	U - - -	U - -			
	وزن	مفاعِلن	مفاعِلن	فعلِن			
<p>الف) مفاعِلن (۰/۲۵) - مفاعِلن (۰/۲۵) - فعلِن (۰/۲۵) ب) هزج (۰/۲۵) - مُسَدَس (۰/۲۵) - محذوف (۰/۲۵) (صفحه ی ۱۰۸، درس ۱۱)</p>							
۱۵	الف) زبانی (۰/۲۵) توضیح اضافی: تغییر کمیت مصوت ها (بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه) (صفحه ی ۵۴، درس ۵)						
۱۶	مُسْتَزاد (۰/۲۵) در این نوع شعر به آخر هر مصراع واژه هایی افزوده شده که معنی مصراع قبل یا بعد از خود را تکمیل می کنند. این واژه ها همه از نظر وزن یکسان هستند. - کوتاهی و بلندی مصراع های شعر، در برخی از قالب های شعر کهن مثل مُسْتَزاد پیشینه داشته است. (ذکر یک مورد ویژگی) (۰/۲۵) (صفحه ی ۱۱۱، درس ۱۱)						
۱۷	مراعات نظیر (تناسب) (۰/۲۵) (صفحه ی ۳۳، درس ۳)						
۱۸	اشاره دارد به داستان عاشقانه ی لیلی و مجنون (۰/۲۵) - تلمیح (۰/۲۵) (صفحه ی ۳۶، درس ۳)						
۱۹	جَناتُ تجری تحتها الأنهار (۰/۲۵) - تضمینی از آیه ی قرآن (۰/۲۵) (صفحه ی ۳۶، درس ۳)						
۲۰	الف) مرثب (۰/۲۵) ب) می (۰/۲۵) (صفحه ی ۶۲، درس ۶)						
۲۱	برود، نرود (۰/۲۵) (صفحه ی ۶۲، درس ۶)						
۲۲	فریاد بی صدایم (۰/۲۵) - فریاد همیشه با صدا همراه است و در اینجا صدای بلند را با صفت بی صدایی آورده است. (۰/۲۵) (یا هر توضیح مشابه دیگر) (صفحه ی ۶۱، درس ۶)						
۲۳	مصراع دوم « از نازکی آزار رساند بدنش را » (۰/۲۵) - در حساس بودن و ظریف بودن و ناز پرورده بودن بدن معشوق اغراق شده است. (۰/۲۵) (یا هر توضیح مشابه دیگر) توضیح اضافی: شاعر می گوید بدن معشوق آنقدر حساس است که حتی اگر جامه اش از برگ گل سرخ باشد، باز به بدن او آزار می رساند. (صفحه ی ۹۲، درس ۹)						
۲۴	الف) باقی / کار افتاده (ذکر یک مورد ۰/۲۵) ب) باقی: بقیه، دیگران - پاینده، جاوید / کار افتاده: با تجربه، آزموده - در مشکل افتاده، دچار مشکل (ذکر دو معنی مختلف از هر واژه، هر معنی ۰/۲۵) (صفحه ی ۹۲، درس ۹)						
۲۵	الف) روی به معنی چهره که در اینجا به همین معنا است. / فلز روی (ذکر واژه ی «روی» هم کافی است). (۰/۲۵) ب) مس (۰/۲۵) - زر (۰/۲۵) (صفحه ی ۹۴، درس ۹)						
۲۶	الف) شاعر می گوید: کهن سالان در خاک به دنبال روزگار جوانی می گردند، بنابراین خمیده پشت شده اند. / ذکر مصراع دوم «که اندر خاک می جویند ایام جوانی را» (۰/۲۵) ب) حُسن تعلیل (۰/۲۵) (صفحه ی ۱۱۷، درس ۱۲)						

سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی		رشته : علوم انسانی	ساعت شروع :	مدت امتحان :
نام و نام خانوادگی :		سال دوازدهم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان :	تعداد صفحه: ۳
طراح سوال :				
ردیف	پاسخنامه	نمره		
۲۷	الف) شعر تر شیرین (۰/۲۵) ب) به دلیل آمیخته شدن یا ترکیب شدن حس شنوایی و چشایی / واژه ی «تر» به معنای نیکو و شیرین که یکی از طعم ها است؛ همراه با شعر که مربوط به گفتار است به کار رفته و شاعر حس های شنوایی و چشایی را در هم آمیخته است. (۰/۲۵) (صفحه ی ۱۱۷، درس ۱۲)	۰/۲۵ ۰/۲۵		
۲۸	الف) بیت «ب»: آزاده جفای فلک بیش می رسد / اول بلا به عاقبت اندیش می رسد (۰/۲۵) ب) در این بیت هر کدام از مصراع ها معادلی برای دیگری است. در مصراع اول گفته شده که انسان آزاده و جوانمرد بیشتر از روزگار ستم می بیند. همانطور که انسان عاقبت اندیش زودتر به بلا گرفتار می شود. (یا هر توضیح مشابه دیگر) (۰/۲۵) (صفحه ی ۱۱۶، درس ۱۲)	۰/۲۵ ۰/۲۵		
۲۹	الف) معشوق زمینی، در این شعر، منظور از «شما» شخصیتی یا شخصیت هایی زمینی هستند که از ویژگی های شعر دوره ی معاصر است. ب) تفکر کلی شعر، زمینی و دنیایی است؛ به طوری که شاعر، خورشید را از آسمان به همسایگی زمین آورده است. ج) لحن شاعر صمیمی و متواضعانه است. (یا هر توضیحات مشابه دیگر) (ذکر دو ویژگی، هر ویژگی ۰/۵) (صفحه ی ۱۲۰، کارگاه تحلیل فصل ۴)	۱		
۳۰	الف) ساده، صمیمی و قابل فهم. ب) استفاده از زبان محاوره و کنایات عامیانه مثل چه دردسرت بدهم، آن روی کار بالاست، دست و پایش را گم کرده، دلش می تپد و رنگش می پرد. ج) استفاده از کلمات بیگانه مثل زاندارم (فرانسوی). (یا هر توضیحات مشابه دیگر) (ذکر دو ویژگی، هر ویژگی ۰/۵) (صفحه ی ۶۵، کارگاه تحلیل فصل ۲)	۱		
۳۱	مراعات نظیر: برق، نور / تضاد: مشکل و آسان / تلمیح: وَالْقَلَمَ و مَا يَسْطُرُونَ (یا هر پاسخ درست دیگر). (ذکر دو مورد، هر مورد ۰/۵) (صفحه ی ۳۹، کارگاه تحلیل فصل ۱)	۱		
۳۲	نفسانی، خشک دستی: سجع / می برد، می یافت: سجع / «خشک دستی» کنایه از خساست و بخیلی. (یا هر پاسخ درست دیگر). (ذکر دو مورد، هر مورد ۰/۵) (صفحه ی ۱۰۳، درس ۱۰)	۱		